

Zwyczajy i obyczaje Wielkanocnego Triduum

Dzisiaj, Liturgia Wielkiego Czwartku rozpoczyna się w Kościele okres Triduum Paschalnego, którego kulminacją jest Niedziela Wielkanocna – Niedziela Zmartwychwstania Pańskiego.

Przypomnimy tu najważniejsze elementy, przede wszystkim tradycje, obrzędy oraz zwyczajy, w które obfituje każdy dzień Triduum i Świąt Wielkanocy. Ich symbolika, i piękno pomogą nam jeszcze przeżyć świąteczny czas oraz jego znaczenie.

Wielki Czwartek:

To dzień przywołujący ważne wydarzenie opisane na kartach Biblii – Ostatnią Wieczerzę Paschalną Chrystusa, spędzoną z uczniami tuż przed Jego śmiercią na Krzyżu. Podczas tej ostatniej uczyty w gronie apostołów Jezus ustanowił Sakrament Eucharystii co szczególnie upamiętnia w Kościele liturgia Wielkiego Czwartku. Jest to również święto podkreślające rolę kapłaństwa i wspólnoty jaką jest Kościół.

W obrzędzie tego dnia w czasie uroczystej mszy – Wieczerzy Eucharystycznej, co ciekawe, niegdyś odprawianej rano, milkną dzwony kościelne na trzy dni tj. do rezurekcji (niedzieli Zmartwychwstania). Instrumenty muzyczne nie są używane w liturgii, a zamiast nich używa się małych kołatek, czy też *kłapatek*, wykonanych z drewna bukowego.

Kołatki oddawały powagę oraz tragizm wydarzeń Wielkiego Czwartku. Dawniej, prócz małych, ręcznych kołatek używano dużych zwanych „srokami” ze względu na ich charakterystyczny, „skrzeczący” dźwięk, którego źródłem był walec z trybami, o które w czasie obrotu zaczepiały drewniane „pióra”. Kołatką taką, jak taczkami jeżdżono wokół kościoła. Symboliczne znaczenie kołatek polega na odstraszeniu wszelkiego zła za pomocą hałasu.

Wielki Piątek:

Po odprawieniu w kościele nabożeństwa „ciemnej jutrzni” panuje wszędzie nastrój ciszy i żałoby. Trwają przedświąteczne przygotowania połączone z postem. Niegdyś na znak żałoby z powodu śmierci Jezusa na Krzyżu, zatrzymywano nawet zegary. W świątyniach zasłaniane są krzyże i odprawiane są nabożeństwa pasyjne z liturgią Wielkiego Piątku i ostatnim kazaniem pasyjnym. Wartość przy symbolicznym grobie Chrystusa obejmuje straż. Wieczorem w gospodarstwach rozwiązywano palmy i robiło się z ich gałązek krzyżyki.

Wielka Sobota:

W ten dzień święci się pokarmy, wśród których prym wiodą jaja, chleb oraz sól. Święcone pożywienie ma również wartość symboliczną – oznacza odrodzenie się nowego życia, obfitość i dostatek. Potrawy z koszyka wielkanocnego takie jak m.in.: jajka, masło, wędliny, chrzan po poświęceniu spożywa się w czasie rodzinnego wielkanocnego śniadania.

W Wielką Sobotę podczas wieczornej liturgii święci się również ogień, paschał i wodę chrzcielną przy wtórze starotestamentowych prorocstw i hymnów. To święcenie także ma wymiar symboliczny- przejścia od nocy śmierci do światła nowego życia. Wtedy też tradycyjnie odbywają się obrzędy chrztu.

Wielka Niedziela – Niedziela Zmartwychwstania:

Rozpoczyna się od uroczystej mszy św. Rezurekcji (nazwa wywodzi się od łacińskiego słowa oznaczającego zmartwychwstanie). Rezurekcji towarzyszy procesja oraz dźwięk dzwonów.

Po powrocie do domu w gronie rodziny spożywa się śniadanie wielkanocne – składające się z potraw poświęconych w Wielką Sobotę.

Poniedziałek Wielkanocny:

Charakterystycznym elementem tego dnia w polskiej tradycji jest zwyczaj wzajemnego oblewania wodą zwany „śmigus dyngus”.

Wywodzi się on niewątpliwie jeszcze z czasów pogańskich i pradawnego kultu wody, której przypisywano oczyszczającą moc dla ciała i duszy. Polanie wodą ma zapewnić zdrowie, witalność i pomyślność.